

“Hoe migratie echt werkt” van Hein de Haas

Introductie

De RoodGroene boekenclub van GroenLinks en PvdA heeft samen het boek ‘Hoe migratie echt werkt’ van Hein de Haas gelezen. Dit boek is opgedeeld in drie delen en bevat 22 mythes over migratie die eerst worden toegelicht en waar vervolgens wordt uitgelegd hoe ‘het echt werkt’ aan de hand van data en feiten. Hieronder geven we per mythe een (zeer) korte samenvatting van opvallende aspecten over ‘hoe het echt werkt’ en doen we daarna een poging handvatten te identificeren om een vertaalslag te maken naar de lokale situatie in Houten. Oftewel; hoe pas je de kennis uit dit hoofdstuk toe op onze gemeente?

Deel 1: Mythen over Migratie

Samenvatting: Susan van Erp

Mythe 1: We leven in tijden van ongekende massamigratie.

Hoe het echt werkt: Hoewel het aantal internationale migranten toeneemt, blijft het percentage ten opzichte van de wereldbevolking al decennialang (sinds jaren 60) stabiel rond de 3%. Het percentage migranten lag een stuk hoger eind 19^e begin 20^e eeuw, toen het juist Europeanen waren die naar de ‘Nieuwe Wereld’ trokken; namelijk rond de 9% van de wereldbevolking. Vluchtelingen zijn een kleine minderheid van de migranten (ong 10% van de migranten oftewel 0.3% van de wereldbevolking). Vanuit West Europees perspectief is er de afgelopen 100 jaar wel een duidelijke ommezwaai geweest; eerst waren we juist de grootste bron van migranten (kolonisering etc) terwijl we nu de grootste bestemming zijn geworden. Hou in gedachten dat nog altijd de meeste migratie lokaal is; van platteland naar stad (13% van de wereldbevolking), en ook internationaal meestal naar buurlanden. Migratie naar een ander werelddeel is duur en moeilijk; de meeste mensen willen of kunnen dit niet.

Lokaal

- Dit hoofdstuk pleit vooral voor relativering en zorgvuldig taalgebruik. Blijf benoemen dat migratie iets van alle tijden is en dat vluchtelingen een kleine minderheid zijn.

Mythe 2: Illegale migratie loopt uit de hand

Hoe het echt werkt: Het beeld dat mensen hebben bij ‘illegale migratie’ klopt vaak niet; asielzoekers vallen hier bijvoorbeeld niet onder want mensen hebben het recht te vluchten naar veiligheid. Juister is dan om het te hebben over ‘ongewenste grensoverschrijdingen’. Dit is een klein percentage van de totale migranten. Illegale migranten zijn veel vaker mensen die legaal binnen zijn gekomen maar niet meer vertrekken als hun visum is verlopen. In Europa is dit nog steeds een relatief kleine groep (minder dan 1% van de bevolking, en 10% van de immigrantenpopulatie), in de VS wat groter. Er zijn af en toe toenames van illegale migratie, maar die worden gevolgd door afnames. Alleen, die laatste komen niet uitgebreid in de media, de eerste wel.

Migrant (legaal en illegaal) komen met een reden; werk. In de jaren 50 werven Europese overheden actief arbeidskrachten. Maar inmiddels is er een kloof tussen de politieke wens om grenzen te sluiten en de economische behoefte aan goedkope arbeidskrachten. Nog steeds is het grootste deel van de migratie legaal, maar door minder legale mogelijkheden wordt een deel illegaal binnengehaald. De Haas heeft grote problemen met het woord ‘invasie’ omdat juist Europeanen zich

in het verleden enorm misdroegen en daadwerkelijk andere landen binnenvielen. Daar is omgekeerd gewoon geen sprake van. Migranten zijn geen bedreiging voor Europeanen.

Lokaal

- Ook hier gaat het om taalgebruik. Invasie en tsunamie zijn niet alleen ongepast maar ook gewoon onjuist. Stel daar iets tegenover; ambitieuze hardwerkende jonge mensen / moslims zijn de nieuwe katholieken...

Mythe 3: De wereld kampt met een vluchtelingencrisis

Hoe het echt werkt: er is geen gestage groei van het aantal vluchtelingen, maar een grillig patroon dat fluctueert tussen de 0.1 en 0.35% van de wereldbevolking. Bovendien is het aandeel vluchtelingen een klein deel (rond 10%) van het totale aantal migranten. Het grootste deel van de vluchtelingen zoekt opvang in de regio. Verder weg is moeilijk (andere taal/cultuur) en duur. Ook het aantal 'nep' asielzoekers stijgt niet. Pakweg de helft van de asielaanvragen worden toegekend, dit is al jaren stabiel en lijkt zelfs eerder licht te stijgen (dus groter percentage legitieme vluchtelingen). Een verklaring voor het 'ervaren van een vluchtelingencrisis' ligt in de cijfers van UNHCR; deze vluchtelingenorganisatie doet een beroep op de solidariteit van mensen en gebruikt cijfers die het vluchtelingenprobleem urgenter/groter doen lijken dat het is. Zo is het aantal landen dat is opgenomen in de statistieken steeds groter geworden, en daarmee ook het aantal vluchtelingen. Er zijn niet daadwerkelijk meer vluchtelingen, maar wel meer cijfers. In werkelijkheid is er geen stabiele stijging, maar een fluctuatie afhankelijk van oorlogen.

Ook al is er dus geen ongekende vluchtelingenstroom, toch kunnen op lokaal niveau uitdagingen ontstaan. Als er in steden of dorpen opeens een groot aantal vluchtelingen bijkomt dan kunnen mensen dat merken. Maar op nationaal of internationaal niveau is er geen sprake van een overbelasting.

Lokaal

- Erken dat lokaal uitdagingen kunnen ontstaan en dat we bereid zijn die aan te pakken ("dat kunnen we in Houten") omdat we vanuit onze waarde belangrijk vinden om mensen in nood te helpen.
- Hoe open de grenzen zijn is voor vluchtelingen niet relevant; het aantal vluchtelingen zal afnemen als een conflict afneemt, en weer toenemen bij een nieuw conflict. Daar willen we in Houten op voorbereid zijn, door ons (kleine) steentje bij te dragen. Net als hopelijk alle gemeenten en landen om ons heen.

Mythe 4: Onze samenlevingen zijn diverser dan ooit

Hoe het echt werkt: We waren eigenlijk altijd al heel divers, alleen waren Europeanen vroeger zelf 'de ander'. Nu zien we alle Europeanen als gelijk (wit) maar niet zo lang geleden werden bijv Ieren, Italianen, Joden gezien als minderwaardig in veel plekken. Discriminatie tegen minderheden is van alle tijden. Het duurt een paar generaties totdat de minderheden zijn opgegaan in de meerderheid, zodat men zich niet eens meer kan voorstellen dat deze ooit gediscrimineerd werden (zoals katholieken in Amerika). En dan zijn er weer nieuwe minderheden.

Eigenlijk zijn onze samenlevingen veel uniformer geworden. Er zijn minder talen/dialecten en veel meer culturele elementen die wereldwijd bekend zijn, die we met elkaar gemeen hebben (zoals muziek, eten, etc). Er zijn bovendien geen aanwijzingen dat diversiteit slecht zou zijn voor sociale cohesie. Er is geen verband tussen de mate van diversiteit (aantal verschillende etnische groepen) en

functioneren van een land als eenheid of sociale cohesie. Afnemend vertrouwen in de overheid wordt voornamelijk verklaard door laag inkomen, werkloosheid en economische ongelijkheid. Hoe hoger de inkomensverschillen, hoe minder het vertrouwen tussen mensen. Het echte gevaar zit in ideologieën die groepen wegzetten als fundamenteel anders.

“Diversiteit als zodanig ondermijnt de sociale cohesie niet, haatzaaien door politici wél.”

Lokaal

- Houten is typisch een migrantendorp; verreweg de meeste Houtenaren zijn import. En Houten is juist ook een plek met veel sociale cohesie. We zijn dus een trots voorbeeld van hoe diversiteit wérkt. (nb let op dat je niet in het frame stapt door het te willen ontkrachten “vluchtelingen zijn niet eng en wij willen niet polariseren” maar kies juist woorden die een nieuw, juister frame neerzetten. Spreek mensen aan op wat goed gaat)
- We moeten de belangrijkste oorzaken voor afnemend vertrouwen aanpakken; meer (economische) gelijkheid. We gaan daarbij uit van vertrouwen, als je de gemeente nodig hebt dan willen we er voor je zijn.
- We moeten zorgen voor sociale huurwoningen en voldoende voorzieningen voor iedereen.

Mythe 5: Ontwikkeling van arme landen remt migratie af

Hoe het echt werkt: de mate van migratie is niet lineair met de mate van armoede. Migratie is laag in zeer arme landen (mensen kunnen het zich niet veroorloven), groeit juist als landen wat rijker worden, en neemt pas weer af als er een bepaald niveau van welvaart is bereikt (en het land zelf aantrekkelijk is geworden om naar toe te migreren vanuit armere landen). Als je dus migratie wil stoppen dan helpt het niet om ontwikkelingshulp te bieden. Ten eerste omdat dit juist migratie zal doen toenemen en ten tweede omdat de financiële input van de migranten naar hun land van herkomst veel efficiënter en groter is (zie ook mythe 6). Ambities van jonge mensen zullen even snel toenemen als hun leefomstandigheden, en daarmee ook hun motivatie om te migreren. Dat geldt voor migratie van platteland naar stad alsook voor internationale migratie.

Lokaal

- Vertel verhalen van migranten, en/of van mensen die migranten in dienst hebben of als collega. Geen zielige mensen of profiteurs (die woorden niet noemen) maar mensen die bijdragen aan Houten en juist iets positiefs brengen net als jij toen je hier kwam wonen.

Mythe 6: Emigratie is een wanhopige vlucht uit de ellende

Hoe het echt werkt: Migratie is een bewuste keuze en een rationale investering (vaak door een hele familie) in een betere toekomst. Een investering die loont, omdat migranten geld terugsturen naar hun familie en/of hun kinderen betere kansen bieden in het land van aankomst. De armste en meest kwetsbare mensen beschikken niet over de middelen voor internationale migratie. Er zijn natuurlijk gevallen van uitbuiting en misbruik, maar het overgrote deel van de (ook illegale) migranten heeft geen spijt van hun beslissing. Migratie is de meest effectieve vorm van ontwikkelingshulp. Migrant kunnen prima voor zichzelf denken en weten waar ze aan beginnen als ze de beslissing nemen om naar een ander land te vertrekken.

Lokaal

- Zie mythe 5.

Mythe 7: We hebben geen arbeidsmigranten nodig

Hoe het echt werkt: Er zijn juist heel veel banen beschikbaar voor migranten en veel behoefte aan arbeidskrachten uit lagere lonen landen. Ongelijkheid is niet automatisch de reden voor migratie (hoe rijker het ene land, hoe meer mensen uit een arm land ernaar toe gaan). De reden om te migreren is dat er werk is. De vraag naar arbeid. Dit gaat dus verder dan alleen de hoop op een hoger inkomen, mensen kiezen over het algemeen alleen voor een risicovolle internationale migratie als ze concrete mogelijkheden hebben (werk of studie). Verreweg de meeste mensen (97%) migreren niet, degenen die dat wel doen hebben een weloverwogen reden (en de middelen). Immigratie volgt economische groei, en daalt bij recessies. Dit geldt vooral voor arbeidsmigratie maar ook deels voor gezinsmigratie en vluchtelingen. Gezinnen zullen eerder nareizen als er een stabiele toekomst in het land is, en de vluchtelingen die het zich kunnen veroorloven zullen kiezen voor landen waar zij de meeste kans op (passend) werk hebben. Als dus immigratie sterk afneemt, dan is dat eerder een reden tot zorg voor een land; stijgende werkloosheid.

Naarmate er meer middenklassegezinnen zijn, groeit ook de behoefte aan andere arbeidskrachten; mensen die voor het huishouden kunnen zorgen, of in de dienstensector (horeca) of ouderen/kinderzorg werken. Zo blijft de behoefte aan arbeidsmigranten in stand. Er wordt ook nog steeds actief geworven, alleen dan niet met het woord 'migratie' maar bijv 'trainee' of 'au pair'. Er is dus structurele en reële behoefte aan arbeidsmigranten, van alle opleidingsniveaus.

Politici weten de waarheid; "De meest effectieve manier om immigratie te stoppen is door de economie te gronde te richten."

Lokaal

- Verhalen van ondernemingen/bedrijven in Houten die arbeidskrachten nodig hebben. Hoe doen zij dit en wat is de rol van buitenlandse migranten? Welke knelpunten zien ze en kunnen we daar lokaal iets mee (bijv werkcoaching, taalbegeleiding, huisvesting). Dit biedt wellicht perspectief en de positieve kant van buitenlanders/statushouders.

Deel 2 Immigratie: Bedreiging of Oplossing?

Samenvatting: Loes de Jonge

Mythe 8: Immigranten pikken banen in en drukken de lonen.

Hoe het echt werkt: stelen geen banen maar vullen de vacatures op. Want immigratie neemt toe in tijden van groei en neemt af in tijden van werkloosheid. Impact op arbeidsmarkt en gemiddelde lonen zijn heel klein. Zijn niet negatief maar ook niet positief. Dat er groepen zijn met lage lonen en de bijbehorende problemen (schulden, huisvesting) heeft niet met immigratie te maken maar met beleidskeuzes.

Lokaal

- Gemeenten en hun uitvoeringsinstanties (WIL) moeten binnen de mogelijkheden die er zijn statushouders en asielzoekers aan het werk helpen. Dat is niet alleen de sleutel tot integratie maar ook een bijdrage aan het opvullen van vacatures.
- Dit hoofdstuk gaat primair om arbeidsmigranten: Weten we eigenlijk iets over arbeidsmigranten in Houten? Zou nuttig zijn om te weten waar en in welke mate en onder welke omstandigheden zij vacatures vervullen. Ook van belang in het kader van preventie van dakloosheid. En om dat vervolgens ook te laten zien.

Mythe 9: Immigratie ondermijnt de verzorgingsstaat.

Hoe het echt werkt: immigranten zijn geen extra kostenpost voor de belastingbetaler maar in veel opzichten juist van cruciale betekenis om zorgstelsels en zorg voor kinderen en ouderen in stand te houden. De begrotingsimpact van immigratie is verwaarloosbaar. Migranten komen niet voor een uitkering maar voor een baan. Toegespitst op huisvesting als deel van de begroting: de daling van betaalbare huisvesting is het gevolg het huisvestingsbeleid en niet of veel minder van immigratie. De mythe dat immigranten profiteurs zijn van de verzorgingsstaat (i.c. voordringen bij huisvesting) kan alleen maar doorbroken worden als er voldoende gebouwd wordt voor alle mensen die nu niet aan een woning kunnen komen.

Lokaal

- Volop inzetten op sociale woningbouw voor grote groep met lage inkomens.
- Hier zit ook heel veel beeldvorming: is er een mogelijkheid dat de gemeente laat zien dat ook nu al (welgestelde) Houtenaren afhankelijk zijn van de inzet van migranten in de voorzieningen (publieke diensten/ groenonderhoud/zorg/kinderopvang)?

Mythe 8: Integratie is mislukt.

Hoe het echt werkt: Kijk je naar de lange termijn, dan is het juist zeer succesvol. Maar discriminatie op de arbeidsmarkt is wel een reëel probleem. Toegang tot werk en ondernemerschap zijn sleutel tot succes. Evenals burgerschapsbeleid. Hoe sneller het staatsburgerschap, des te gemotiveerder zich te identificeren en te investeren.

Lokaal

- Voor werk, zie mythe 8.
- Burgerschapsbeleid is grotendeels een kwestie van wetgeving, maar de gemeente voert uit. Ik zie zo gauw geen actiepunten. Ik ben echter wel benieuwd hoe de Houtenaren die genaturaliseerd zijn dit proces ervaren. Ik was een keer bij zo'n bijeenkomst en schaamde me de haren uit mijn hoofd. Zijn er verbeterpunten te bedenken?

Mythe 11: massaimmigratie leidt tot massasegregatie.

Hoe het echt werkt: dit hoofdstuk is een groot pleidooi om bij stadsplanning naar een geografische mix te komen van sociale en commerciële functies (werken, wonen, winkelen en vermaak).

Lokaal

- De argumentatie vraagt nog meer toelichting, die is te vinden in dit hoofdstuk maar bottom line is dit een pleidooi voor bouwen binnen de ring.
- Sowieso goed om ervoor te waken dat je bouwt op plekken waar de meeste burgers niet willen wonen.

Mythe 12: Immigratie doet criminaliteit stijgen.

Hoe het echt werkt: de disproportionele betrokkenheid van gemarginaliseerde jongeren (2^e en 3^e generatie) is een reëel probleem. Het is alleen op te lossen met een beleid dat discriminatie op de arbeidsmarkt en etnisch profileren tegen gaat en alle kansarme jongeren een kans te bieden op onderwijs en werk.

Lokaal: Lastig om te vertalen op lokaal gebied. Ook hier is beeldvorming/communicatie/framing van belang. Is de afdeling Communicatie divers samengesteld, is hun aanpak inclusief?

Mythe 13 Emigratie leidt tot braindrain

Geen lokale aanknopingspunten.

Mythe 14: Immigratie is goed voor iedereen.

Hoe het echt werkt: Zij die de lof zingen over de voordelen van immigratie (bedrijvenlobby's en pro immigratiegroepen) profiteren er zelf van. Zij zien niet dat de autochtone laag opgeleiden/laag verdienende degenen zijn die rechtstreeks geconfronteerd worden met de sociale en culturele veranderingen: wat levert het ons op.

Lokaal: ik zou wensen dat deze benadering op een positieve manier geformuleerd kan worden. Het is zeer actueel en het zou goed zijn als we het opnemen in ons programma.

Mythe 15: Immigratie is een oplossing voor vergrijzing

Geen lokale aanknopingspunten.

Deel 3: Migratiepropaganda

Samenvatting: Gerard van Westrienen

Mythe 16: de grenzen gaan steeds verder dicht

Hoe het echt werkt: In tegenstelling tot de retoriek dat het migratiebeleid in de afgelopen 70 jaar restrictiever is geworden, is het tegendeel waar. In de periode 1945 – 2015 is het juist liberaler geworden. Grenscontroles werden strenger terwijl de regels liberaler werden. Er is juist een ondernemerslobby voor open grenzen. Dat dit wordt getolereerd door politici blijkt uit de onwil om wetten te handhaven (bv door de arbeidsinspectie rondom illegalen op de werkvloer). Ook na de Brexit – mede bedoeld om de grenzen te controleren en immigranten tegen te houden – bereikte de migratie in Groot-Brittannië een recordhoogte!

Ook een grotere aandacht voor mensenrechten en humanitaire overwegingen na WOII leidde tot beleid om (illegale) migranten een permanente verblijfsvergunning te geven respectievelijk gezinshereniging niet te verhinderen.

Er is een immigratietrilemma ofwel “liberale paradox”: de onoplosbare spanning tussen de noodzaak voor liberale staten om economisch open te staan, tegelijkertijd de wensen van burgers respecteren voor een restrictiever beleid en het handhaven van fundamentele mensenrechten van buitenlanders. De strategie van politici is om een hoop publieke tamtam te maken over het afsluiten van bepaalde immigratiekanalen en ineffectieve maatregelen (zie minister Faber recent met de ‘grenscontroles’) en tegelijkertijd andere kanalen wijd open te laten.

Lokaal

- Laten zien hoeveel nationaliteiten (en migranten) er hier al in Houten zijn – en welk aandeel daarvan arbeidsmigrant is.
- Show – don't tell: Casuïstiek aandragen van het belang van deze migranten (denk ook Oekraïners en Polen) voor de Houtense economie en ons 'welzijn'. *Eigen voorbeeld: een Syrische vluchteling die als tandartsassistent een moeilijk vervulbare vacature heeft ingevuld – zeer welkom in de tandartsenpraktijk*
- Nagaan wat het belang van arbeidsmigranten (op de werkvloer) is en hoe die moeilijk vervulbare vacatures opvullen
- Nagaan of de arbeidsinspectie hier handhavend optreedt – zeker ook bij de fruitbedrijven en distributiecentra; maar ook huishoudelijke hulpen, oppassers, zorgverleners etc
- Daarmee helder maken hoe belangrijk migranten (ook) voor ons in Houten zijn en hoe 'we' daar vaak 'dubbel' in zijn

Mythe 17: Links is pro-migratie, rechts is anti-migratie

Hoe het echt werkt: Er bestaat geen links-rechts scheidslijn bij migratie. De beleidspraktijk bij linkse en rechtse regeringen verschilt nauwelijks. Binnen politieke partijen is ook grote verdeeldheid. En er ontstaan bijzondere allianties, zoals tussen 'linkse' vakbonden (vrees voor uitholling van hun onderhandelingsmacht en import goedkopere arbeidskrachten) en 'rechtse' cultureel conservatieven (zoals kerkelijke/religieuze genootschappen – toevluchtsoorden voor vluchtelingen).

De hele framing van het migratiedebat in termen van "voor" en "tegen" is problematisch en niet correct; het zorgt voor polarisatie en verleid beide kampen in de discussie om selectief de feiten eruit te pikken die hun betoog ondersteunen. Gedurende 30 jaar is het immigratiedebat in toenemende mate gegijzeld geraakt door extreem rechts; dat maakte politici van middenpartijen bang dat ze zich 'te soft' zouden uiten. Ze werden steeds banger de waarheid te vertellen en de dilemma's eerlijk te schetsen. Een 'echt' debat is zo onmogelijk.

Lokaal

- Schiet niet in de kramp van voor of tegen, zwart of wit. Geeft de context én de dilemma's aan. Ook de angsten.
- Ook hier weer: laat het belang zien van (arbeids)migranten – maar kijk ook niet weg van problemen die er zijn of gepercipieerd worden.
- Zoals bij elke discussie en verandering is ook hier een belangrijk NIMBY aspect

Mythe 18: De publieke opinie heeft genoeg van migratie

Hoe het echt werkt: Volgens De Haas wordt de publieke opinie steeds positiever over migratie. Ook in de EU is tussen 2002 en 2018 een positievere houding gekomen. De meeste mensen denken vrij genuanceerd over migratie en hebben in het algemeen vrij genuanceerde en vaak ambivalente opvattingen over migratie. Het anti-immigratie sentiment is vooral sterk onder de lage inkomens met "linkse" standpunten over de verantwoordelijkheid van overheden om lokale arbeidskrachten te beschermen.

Naast aanzienlijke verdeeldheid langs de lijnen van generatie en opleidingsniveau, variëren de attitudes ook t.o.v. verschillende typen migranten. Mensen zijn het negatiefst over illegale migranten, vluchtelingen en laagopgeleide arbeidskrachten.

Op lange termijn vermindert het contact met immigranten de xenofobie. In de jaren 60 was xenofobie en racisme veel sterker dan nu, al is racisme op dit moment nog steeds een enorm probleem en een serieuze hinderpaal voor de (ontwikkelings)mogelijkheden die mensen krijgen. De stelling dat xenofobie het gevolg is van toenemende migratie kan wat het oorzakelijk verband betreft beter worden omgedraaid: op lange termijn zorgen immigratie en de daarmee verbonden toenemende vertrouwdheid met andere volkeren en culturen er in de regel voor dat xenofobie afneemt!

Lokaal

- De petitie over de Houten Hub met 5000 voor- en 5000 tegenstanders laat zien dat ook voor “de” publieke opinie in Houten er verdeeldheid is – maar zeker niet dat “men” er genoeg van heeft
- Zie ook eerder: ervaringen in Overvecht doen “xenofobe” houdingen sterk veranderen.
- Laat (casuïstiek) zien waar de integratie in Houten én de verrijking van “onze” cultuur, sport etc een succes is

Mythe 19 Mensensmokkel is de oorzaak van illegale migratie

Hoe het echt werkt: Smokkel is een reactie op grenscontroles en níet de oorzaak van illegale migratie. Visa en immigratiebeperkingen leiden tot méér migranten omdat zij blijven en niet meer terugkeren of bv een ‘tussenjaar’ opnemen, uit angst niet meer heen en weer te kunnen reizen.

Smokkel is geen vorm van mensenhandel, maar een vorm van dienstverlening. In uitzonderingsgevallen is er sprake van misleiding, afpersing en geweld. Dát komt in het nieuws. De enigen die profiteren van grenscontroles waardoor smokkel ontstaat is ‘het militair-industriële complex’ – daar zijn miljarden mee gemoeid. Een lucratieve markt...

Lokaal

- Beperkt / niet

Mythe 20: Mensenhandel is een vorm van moderne slavernij

Hoe het echt werkt: Mensenhandel kan niet met slavernij vergeleken worden. Veel vermeende slachtoffers van mensenhandel proberen na uitzetting er alles aan te doen weer terug te keren (bv sekswerkers uit Nigeria in Italië). Mensenhandel gaat over ernstige uitbuiting van kwetsbare arbeidskrachten. Het gaat om extreme machtsongelijkheid die dwang en uitbuiting mogelijk maakt.

Lokaal

- Beperkt / niet – tenzij er hier bij distributiecentra, agrariërs/fruitteelers excessen zijn

Mythe 21: Immigratierestricties reduceren immigratie

Hoe het echt werkt: Grensbeperkingen leiden juist tot méér immigratie. Ze waren in de afgelopen decennia niet effectief omdat immigratiebeperkingen tot onvoorziene aanpassingen hebben geleid: omzeilen van de regels, mazen in de wet zoeken, nieuwe manieren vinden om de grens over te steken etc. Door het ‘waterbedeffect’ zoeken migranten andere routes en/of andere bestemmingslanden.

Beperkingen van de gezinsmigratie in NL zette aanzienlijke aantallen Nederlandse Marokkanen ertoe tijdelijk naar België te verhuizen omdat daar minder beperkingen golden voor huwelijksmigratie. Zodra ze legaal waren in België keerden ze meestal terug naar NL.

Zolang migratie vrij wordt gelaten hebben mensen een mogelijke verhuizing naar een ander land in hun achterhoofd. Als mensen vermoeden dat dit in de (nabije) toekomst verandert, dan wakkert dat het 'verlangen' aan en gaan mensen 'voordat het te laat is'.

Voorbeeld: onafhankelijkheid Suriname in 1975; de angst en onzekerheid voor immigratiebeperkingen leidden tot een hausse aan migranten.

Immigratiebeperkingen onderbreken 'circulatie'. Ze ontmoedigen terugkeer en versterken permanente vestiging. Politici zijn geobsedeerd door 'binnenkomst' en blind geworden voor de (on)mogelijkheden van terugkeer. Zo versnelde de Brexit de immigratie in de UK mede omdat de 'uitstroom' sterk daalde. Het prikkelde veel Oost-Europeanen om te blijven.

Het is een mythe dat de toetreding van bv Polen en andere Oost-Europese landen tot de EU tot een massale migratiepiek heeft geleid. De vrije migratie veroorzaakte slechts een kleine stijging van de intra-EU-migratie. Open grenzen kan leiden tot een tijdelijke toename.

Een opvallende trend: de aanscherping van de buitengrenzen van de EU leidde tot een structurele toename van de immigratie van niet-EU burgers naar de EU, terwijl de migratiecijfers binnen de EU opvallend stabiel bleven.

Lokaal

- Beperkt/niet. Hooguit casuïstiek – interviews met migranten om dit te adstrueren.

Mythe 22: Klimaatverandering zal tot massamigratie leiden

Hoe het echt werkt: Klimaatverandering is een enorm probleem, maar zal niet leiden tot massamigratie. Allereerst hebben mensen in het verleden getoond over een enorme veerkracht te bezitten om met schaarste en bedreigingen om te gaan. Bovendien verplaatsen mensen zich juist vaak naar gebieden die een (klimaat)risico vormen: de goede gronden zijn daar waar het overstromingsrisico is.

Milieudegradatie ketent arme mensen (juist) aan hun huizen. Lange afstandsmigratie is een dure aangelegenheid. Er is eerder sprake van korte afstandsmigratie (naar de steden bv). Het ontbeert arme mensen aan geld en connecties om over grote afstanden te migreren.

Regeringen - en niet klimaatfactoren - drijven mensen uit hun huizen.

Lokaal

- Niet / beperkt

SLOT: De weg Voorwaarts

Doel van het boek: een holistisch perspectief op migratie presenteren; niet om migratie te benaderen als een op te lossen probleem of juist een oplossing voor problemen, maar als een intrinsiek onderdeel van bredere processen van sociale, culturele en economische verandering die onze samenlevingen doormaken. En om de simplistische en polariserende framing van 'voor' en 'tegen' achter ons te laten – richting een nieuwe kijk op menselijke mobiliteit. Migratie is ontwikkeling – sommigen profiteren, voor anderen pakt het nadelig uit.

Conclusies:

- Er is geen reden tot paniek, wel reden tot zorg. De meeste economische lusten van immigratie vallen toe aan de welvarende leden van de bestemmingslanden, terwijl de sociale lasten in onevenredig hoge mate terecht komen op de schouders van de gewone

burgers die toch al last hebben van afkalvende baan zekerheid, stagnerende of dalende koopkracht. Zij vragen zich terecht af: wat levert migratie ons op?

- Centraal staat dat politici een beter beleid moeten ontwikkelen; ze zitten gevangen in het 'migratietrilemma'.
- Wat er gedaan moet worden hangt af van het soort samenleving waarin we willen leven.
- Er is ook veel 'bereikt' en vooruitgang geboekt: in contrast met enkele decennia geleden hebben westerse samenlevingen inmiddels geaccepteerd dat ze immigratielanden zijn geworden.
- De toenemende acceptatie van de immigratie van geschoolde arbeidskrachten, investeerders en studenten staat in scherp contrast met de houding tegenover asielzoekers en laagopgeleide arbeidskrachten. Zij zijn het belangrijkste onderwerp van de spanning die bestaat tussen de economische politieke realiteit en het beleid.
- M.b.t vluchtelingen en asielzoekers: dat Europa de miljoenen Oekraïners opving laat zien dat het uiteindelijk niet om getallen gaat maar om politieke wil. Die politieke wil heeft publieke steun en een verantwoordelijkheid bij politici en kritische journalistiek bij demagogische vergelijkingen.
- Het grootste dilemma van migratiebeleid betreft de omgang met laaggeschoolde arbeidsmigranten. Daar is de kloof tussen wat politici zeggen respectievelijk doen het grootste.
- Een effectief migratiebeleid is onmogelijk als het niet aansluit bij de sociale en economische realiteit. Landen met de meest geliberaliseerde arbeidsmarkten zoals VS, VK en ook NL, staan niet te springen om de werving door bedrijven van legale en illegale arbeidsmigranten aan banden te leggen. Er is grote afkeer van inspecties op de werkvloer...
- De verdeling van voor- en nadelen van immigratie zijn ongelijk – vooral de rijken profiteren

Lokaal:

- Wat is de daadwerkelijke, de 'echte' reden om tegen migranten te zijn?
- In gesprek gaan

Een “links migratieverhaal’ ontwikkelen: nuchter, empathisch en lokaal

Voor linkse partijen blijft het migratiedebat een heikel punt. Verkiezingsprogramma’s staan bol van de doordachte beleidsplannen, maar wat is een stevig narratief tegenover het extreme en feitenvrije dominante geluid? [Lees het stuk van het Wetenschappelijk Bureau GroenLinks](#) of onze samenvatting hieronder.

Twee opties:

1. De Deense sociaaldemocraten staan bekend om het linkse narratief waarbij migratie als probleem wordt neergezet. De hier gevolgde strategie om om te gaan met het extreemrechtse migratienarratief laat zich het beste samenvatten als: ***If you can’t beat them, join them.*** Ze wonnen de verkiezingen na een campagne waarin anti-migratieretoriek de boventoon voerde en sociale problemen werden gelinkt aan migratie. Ministerpresident Frederiksen stelde tijdens deze campagne dat het tot dan gevoerde Deense migratiebeleid de arbeidersklasse had verraden en de verzorgingsstaat in gevaar had gebracht.

Probleem/risico: “Een linkse partij kan nooit concurreren met extreemrechts als het erom gaat hoe ‘hard’ je bent ten opzichte van migratie.” Daarnaast kent deze strategie grote electorale risico’s. Onderzoek van het Progressive Politics Research Network toont aan dat centrumlinkse partijen die beloven hard te zullen optreden tegen immigratie waarschijnlijk geen potentiële kiezers aan de rechterkant zullen aantrekken. Terwijl hier niks is te winnen, is er aan de andere kant wel een risico op verlies.

2. Het **positieve ‘migratieviering-narratief’**. De Spaanse premier Pedro Sánchez haalde recent het nieuws door versoepelingen voor te stellen van de migratieregels onder het motto: “Spanje heeft immigranten nodig, anders stort over een aantal jaar de economie in.” En Gerd Leers, voormalig minister van Immigratie en Asiel (2010-2012), zette migratie neer als een “verrijking voor de samenleving” en stelde hij dat migranten hard nodig zijn om de economie draaiende te houden.

Kritiek: Eén incident met een migrant kan de geloofwaardigheid van dit narratief al eroderen. Bovendien onderstreept Banulescu-Bogdan dat dit type argumenten paternalistisch over kan komen bij mensen, vaak in de lagere inkomensgroepen, die wel degelijk negatieve implicaties kunnen ervaren van migratie.

Voor extreemrechtse partijen ligt er een makkelijke opdracht: koppel zoveel mogelijk maatschappelijke problemen aan migratie. Voor linkse partijen is de opdracht ingewikkelder. **Hoe zet je een aantrekkelijk narratief neer over migratie, zonder daarbij de kernwaarden van de partij uit het oog te verliezen of gezien te worden als een idealist zonder realiteitsbesef?**

De volgende vier bouwstenen vormen een aanzet voor een eigen geluid.

1. **Eerlijkheid en rechtvaardigheid** kan een bouwsteen zijn van een onderscheidend narratief. Dat baseert zich op de gedachte dat migranten geen ‘speciale mensen’ zijn, maar op dezelfde manier behandeld moeten worden als anderen. De centrale boodschap van zo’n narratief is dat migranten die zich hier willen vestigen te maken (moeten) krijgen met dezelfde regels, rechten en plichten als anderen.
2. Focus op **‘erbij horen’** in plaats van wij-zij-denken; het zijn familieleden, burens en collega’s.
3. Een narratief dat onderstreept dat het juist naïef is om te denken dat de grenzen dicht kunnen en dat inzet op **nuchtere realiteitszin** en een intelligente aanpak kan potentieel succesvol zijn in het aanspreken van kiezers.
4. De laatste suggestie is om in te zetten op **een lokaal georiënteerd narratief**. Een lokaal narratief kan effectief zijn in het behapbaar maken van het grotere fenomeen.